

Svenska insektfynd — rapport 5

LARS HEDSTRÖM

Hedström, L.: Svenska insektfynd — rapport 5. [Swedish insect records — report 5.] — Ent. Tidskr. 110:149—155. Umeå, Sweden 1989. ISSN 0013-886x.

This report presents a check list with provincial records of Swedish Psocoptera, especially giving an improved picture of the fauna in the north of Sweden. Sets of provincial records are given for Neuroptera, Chrysididae (Hymenoptera) and Hybotidae (Diptera). The following species are new to Sweden: *Lepinotus reticulatus* End., *Liposcelis keleri* Günth., *Ectopsochus briggsi* McLachl., *Wesmaelius ravus* Withyc., *Platypalpus tuomikoskii* Chv., and *P. nigrosetosus* Strobl. *Bicellaria austriaca* Tuom. is mentioned as new to Finland. Holopterous females are reported in *Neopsocopsis hirticornis* Reut. and *Caecilius gynapterus* Tet. as well as brachypterous specimens of *Caecilius flavidus* Steph.

L. Hedström, Entomologiska avd., Box 561, S-751 22 Uppsala, Sweden.

Årets bidrag i denna rapportserie koncentrerar sig till fyra insektgrupper: Psocoptera, Neuroptera samt familjerna Chrysididae (Hymenoptera) och Hybotidae (Diptera). Jag har därmed endast delvis genomfört den plan jag dristade mig skissera i föregående rapport (Hedström 1988). Övriga uttalande intentioner må stå över till nästa år. En stor del av min tid har under året anslagits till ett parallellt löpande arbete att ner till familjenivå räkna och bedöma det totala svenska artbeståndet av insekter.

Av stövsländorna Psocoptera har jag haft tillfälle att bearbeta ett stort spritkonserverat material från Zoologiska museet i Lund. Särskilt har ett rikligt fällfångstmaterial från Messaure i Lule lappmark givit en väsentligt ny belysning av den förut tämligen okända stövsländefauunan i övre Norrland. Det undersökta stövsländematerialet uppgår i sin helhet till ca 2000 exemplar. Jag har funnit det lämpligt att presentera de nya landskapsfynden kombinerade med en sammanfattning och bedömning av tidigare publicerade faunistiska data inom ramen för en aktuell svensk landskapskatalog.

Psocoptererna har ju inte varit föremål för något bredare intresse bland entomologerna. Djuren är små och sköra och bestämningen av so ml i ga arter kräver tillgång till avancerade mikroskop. Likväl är det tydligt att de mer än flera andra jämförbara grupper av småinsekter har en förmåga att

appellera och väcka nyfikenhet. Vi är faktiskt en växande skara, vi som finner lust och spänning i umgänget med dessa stillsamma småtingar.

Neuroptera, nätvingar, är till sin svenska förekomst ganska väl kända och antalet nu meddelade nya landskapsfynd är blygsamt, dock inkluderande en för landet ny art. Det bearbetade materialet, ca 350 exemplar, domineras av ljusfångster, vilket ger en annorlunda bild av faunan än hävfångst dagtid och också ger prov på arter som antagligen i stort undandragit sig samlande genom att röra sig i trädens kronskikt.

Guldsteklarna, Chrysididae är en i bestämningshänseende bitvis märkvärdigt svårbestämd insektgrupp, ett förhållande som ter sig särskilt paradoxalt med en i samlarögon så extremt attraktiv grupp. Trots i övrigt god aktivitet inom gaddstekelfaunistik har det därför varit nära stillstånd med fyndrapportering av guldsteklar sedan katalogen (Erlandsson 1971) kom för nära 20 år sedan. Jag har under många år periodiskt arbetat med att skapa en preciserad bild av de svenska arternas variation och skiljekaraktärer, ett ingalunda avslutat arbete. Genomgången har omfattat mer än 1 300 exemplar.

Den gamla familjen dansflugor, Empididae, är numera på kladistiska grunder uppdelad på fyra familjer, av vilka Hybotidae jämte de båda småfamiljerna Atelestidae och Microphoridae behandlats i Fauna Entomologica Scandinavica (Chvála

1975, 1983). En genomarbetning av för mig tillgängligt hybotidmaterial, ca 1 300 exemplar, har resulterat i en betydande mängd nya landskapsprickar, som delvis också innebär märkbara kompletteringar till vår faunistiska kunskap om gruppen.

Presentationerna följer samma mönster som i föregående rapport (Hedström 1988). Landskapsuppgifter inom parentes i Psocoptera-katalogen innebär tidigare publicerade uppgifter, som jag inte haft tillfälle kontrollera. Frågetecken för sådan uppgift indikerar att jag finner särskild anledning ifrågasätta bestämningen. Om landskapsförekomst kan beläggas med av mig kontrollerat material, lämnas ingen markering av ev andra publicerade uppgifter.

Under årets arbete har jag mött fortsatt hjälpsamhet, välvilja och stimulans från många håll. Roy Danielsson har ombesörjt utlåningen av det stora stövsländematerialet från museet i Lund och Bo W. Svensson har i sammanhanget varit mellanhand och transportör. Ingemar Frycklund och Sven-Åke Berglund har samlat och monterat huvuddelen av neuroptererna. Göran E. Nilsson har ställt sin föredömligt preparerade chrysididsamling till mitt förfogande och Bo G. Svensson har bidragit med både chrysidider och hybotider. Alla övriga icke särskilt nämnda, som på skilda sätt bidragit nu eller tidigare, skall likaväl vara förvissade om min uppskattning, så även de vilkas material och synpunkter jag inte denna gång blivit i tillfälle att utnyttja.

Intressantare arter

Psocoptera

Lepinotus reticulatus End. (Trogiiidae) Upl. Österskär 6.VIII.35 8♀ (Zoologiska museet i Lund, cZL). Tagna i torrt fågelbo. Ny för Sverige. Arten är uppgiven från Finland, ursprungligen beskriven från Egypten men synes vara kosmopolitisk. Den anges vara ofta funnen just i fågelbon.

Liposcelis keleri Günth. (Liposcelidae) Sm. Växjö, Häljaryd 18.IV.76 ♀ (Roy Danielsson). Fångad under tallbark. Ny för Sverige. Beskriven från Tyskland och förekommer så vitt känt just under bark på gamla barrträd, inte minst tall. Morfologiskt utmärker den sig genom glatta, nästan helt mikroskulpturlösa abdominaltergiter.

Caecilius flavidus Steph. (Caeciliidae). Denna allmänna och normalt mycket lätt igenkännliga art, som är obligat partenogenetisk, uppträder sällsynt som brachypter med vinglängd ca 1,2 mm (Upl. Uppsala 10.IX.79, 15.IX.83). Jag har även sett ett uppenbart till denna art hörande exemplar (Sk. Blentarp, Stampenbäcken 20.VIII.69 Bo W. Svensson) med en anmärkningsvärd vinganomali. Areola postica är i båda framvingarna förbunden med mediariiban, i vänstervingen som hos Stenopsocidae förenad via en tvärribba, i högervingen som hos Psocidae en kort bit samlöpande med media. Exemplet är dock varken en stenopsocid (saknar radialtvärribba) eller psocid (har till stor del håriga ribbor)!

Kolbea quisquiliarum Bert. (Amphipsocidae) Vb. Strycksele, Gottland 9.IX.88 ♂ (Anders Nilsson); Lu.lpm. Messaure 22.VII—8.IX 4♂, 20.VII—19.VIII.71 2♀ (cZL). Tidigare nordligast känd från Hälsingland men tillhör tydligen den skara stövsländor som i stort förekommer över hela landet, åtminstone nedom fjällen. Såvitt hittills bekant tycks denna korologiska grupp utgöras av följande arter: *Caecilius despaxi* Bad., *C. flavidus* Steph., *C. fuscopterus* Latr., *C. gynapterus* Tet., *Kolbea quisquiliarum* Bert., *Stenopsocus lachlani* Kolbe, *Elipsocus mclachlani* Kimm., *Mepsocus unipunctatus* Müll., *Peripsocus phaeopterus* Steph., *Lachesilla pedicularia* L., *Trichadenotecnum majus* Kolbe.

Elipsocus mclachlani Kimm. (Elipsocidae). I det föreliggande materialet från Lu.lpm. Messaure (cZL) omfattande 4♂ 12♀ finns ett prov med en hane och en hona, vilka båda markant överskrider den variationsbredd i vinglängd som uppges för arten, ♂ 3,4 mm, ♀ 3,3 mm. Normalvärdena är högst 3,1 resp 2,9 mm (Günther 1974).

Trichopsocus acuminatus Bad. (Trichopsocidae) Sk. Lund, Botaniska trädgården 5.VIII.34 ♀ (cZL). På *Nerium oleander*. En subtropisk art som hos oss enbart kan existera i växthus och möjligen sommartid i det fria däromkring i botaniska trädgårdar och liknande.

Ectopsocus briggsi McLachl. (Peripsocidae) Sk. Lund 28.III.33 ♀ (cZL). Tagen på kaktus. Ny för Sverige. En troligen kosmopolitisk art, som företrädesvis uppträder i växthus men åtminstone traktvis i Mellaneuropa lever också i det fria.

Neopsocopsis hirticornis Reut. (Psocidae). För några år sedan rapporterad ny för Sverige efter fynd i Hälsingland (Hedström 1983). Nu har denna art visat sig vara den starkt dominerande stöv-

sländan, drygt 70%, i fällfångsterna från Lu.lpm. Messaure (cZL), 20.VII—4.X. 116♂, 24.VI—4.X. 1971 167♀. Det framstår därmed som tänkbart att den i vårt land har en begränsat nordlig förekomst, i så fall möjligen den enda psocopteren med sådan utbredningstyp. Arten är starkt könsdimorf med holoptera hanar och brachyptera honor. I materialet har påträffats en holoptera hona med vinglängd 3,9 mm, vilket överskrider det maximimått som anges för hanar (3,5 mm). Holoptera honor har mig veterligen aldrig noterats hos arten. Likaså har jag en gång funnit en holoptera hona av *Caecilius gynapterus* Tet., vinglängd 3,2 mm. Icke heller inom den arten torde fullvingade honor förut vara kända.

Neuroptera

Wesmaelius mortoni McLachl. (*enontekiensis* Klingst.) (Hemerobiidae) Upl. Alsike, Krusenberg 1—10.IX.88 1 ex., Uppsala, Vaksala 29.V.88 ♂, 16.VIII.88 ♂ (Ingemar Frycklund). I Sverige har denna sällsynta florslända rapporterats endast från Västerbotten (Meinander 1962) men karta 107 hos Aspöck et al. (1980) indikerar fynd också från Norrbotten och möjligen Torne lappmark. I Finland är den känd i spridda förekomster över mest hela landet (Meinander l.c.). Den är även funnen i Norge (Greve 1978). Arten förekommer också i Skottland och Mellaneuropa. De uppländska exemplaren är tagna med ljusfångst, liksom även de norska.

W. ravus Withyc. Upl. Uppsala, Vaksala 27.IX.85 ♀ (Ingemar Frycklund). Ny för Sverige. Arten är beskriven från England och är i Norden tidigare funnen både i Finland (Nybom 1958, Meinander 1962) och Norge (Greve 1978). Den är i övrigt vida utbredd i Mellaneuropa och medelhavs-länderna. De fyra från Finland redovisade exemplaren är alla tagna i Helsingfors av samma samlare genom hävning på gran och tall. Annars antas arten hålla till så högt upp i barrträden att den vanligen undandrar sig hävsamlande. Den är snarlik de allmänna *W. nervosus* Fabr. och *W. subnebulosus* Steph. Den tycks regelbundet vara förhållandevis småväxt och saknar den annars inom släktet typiska tvärribban innerst i gaffeln mellan r_1 och radius sector. Undantagsvis kan dock denna tvärribba saknas även hos andra arter och honor kan knappast säkert bestämmas utan preparering av subgenitalplattan (Fig. 1).

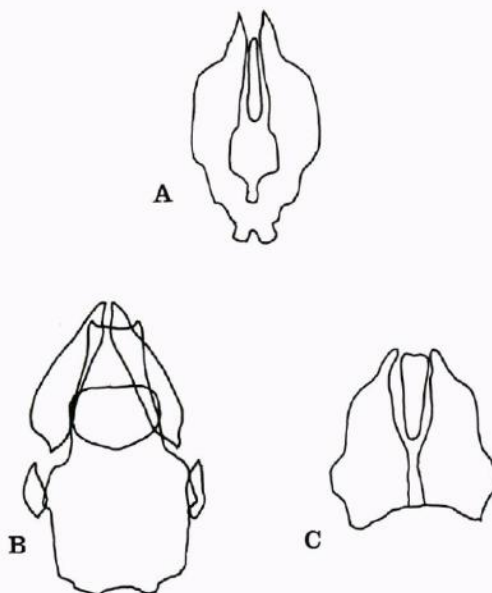

Fig. 1A—C. *Wesmaelius*, hona, subgenitalplatta. —A. *W. ravus* Withyc. —B. *W. nervosus* Fabr. —C. *W. subnebulosus* Steph.

Female, subgenital plate.

Hemerobius atrifrons McLachl. Upl. Bladåker, Olas skifte 1—10.VIII.88 ♂ (Ingemar Frycklund). Detta är en i Norden nordlig art, i Sverige tidigare sydligast känd från Dalarna och Hälsingland, i Finland sydligast från Nordkarelen. Samtidigt är den känd från flera mellaneuropeiska länder och har på de brittiska öarna en sydlig tyngdpunkt i sin förekomst. Bestämningslitteraturen uppper den svarta ansiktetsfärgen som viktig karaktär men det bör varnas för att helsvart ansikte icke ovanligt uppträder också hos den allmänna och mer utbredd förekommande *H. pini* Steph.

Helicoconis lutea Wall. (Coniopterygidae) Lu.lpm. Messaure 21—28.VII.71 2♂ 2♀ (cZL). Denna vaxslända är i Sverige förut nordligast känd från Dalarna men förekommer flerstädes i nordligaste Finland (Meinander 1962).

Hymenoptera Chrysididae

Chrysis bicolor Lep. Vstm. Kärrbo, Solbacken 30.VII.83 ♀, Kärrbo, Grissle 19.VI.86 ♀, Tillberga, Hallsta grustag 24.VI.85 ♀; Vb. Umeå, Stöcke 16.VII.88 ♀ (Göran Nilsson). Tidigare endast uppgiven från Öland och Uppland.

Diptera Hybotidae

Platypalpus zetterstedti Chv. Vrm. Eda, N Bråten 15.VII.76 ♂ (L. Hedström). Hävad vid hölja på mosse. Tidigare i landet känd endast från Torne lappmark och i övrigt från Finland och Kolahalvön.

P. tuomikoskii Chv. Upl. Forsmark, Biotestsjön 18.VII ♂ ♀, 21.VII ♂, 23.VII.75 7♂ 5♀ (Roland Lenneborg). Ny för Sverige. Tidigare känd från typlokalen Helsingfors samt Sovjet, Tjeckoslovakien och England.

P. nigrosetosus Strobl Upl. Uppsala, Stadsskogen 30.V.78 ♀ (Zoologiska museet i Uppsala, cZU, kursinsamling). Ny för Sverige. Övriga nordiska fynd inskränker sig till södra Norge och södra Finland och detta mellansvenska fynd ordnar passande in sig mellan dessa.

P. infectus Coll. Upl. Bålinge, Spikbole 17.VII.73 ♀ (Tryggve Persson). Fyndet är tidigare publicerat (Persson & Lohm 1977). Dessförinnan i landet uppgiven bara från Skåne och Öland.

Drapetis assimilis Fall. Är hos Chvála (1975) ej uppgiven som svensk, vilket ju måste vara ett förbiseende, eftersom Falléns typlokal är Skåne, Äsperöd. Ytterligare fynd: Gotl. Lärbro, Nors 23.VII.73 ♂ ♀; Sdm. Huddinge, Fullersta 24.VI.65 ♀, 7.VII.73 ♀ (L. Hedström); Upl. Uppsala, Botaniska trädgården 22.VIII.68 ♀ (cZU, kursinsamling). Tre av exemplaren har insamlats på björkstammar, därav ett par *in copula*.

D. exilis Meig. Ög. Gryt 30.VI.64 ♀ (L. Hedström). Tidigare i landet endast känd från Skåne. Exemplaret har bestämts av M. Chvála.

Crossopalpus setiger Lw Upl. Börstil, Älvsnäs 8.VIII.70 ♀ (L. Hedström), Forsmark, Biotestsjön 7.IX.75 ♀ (Roland Lenneborg). I Sverige tidigare noterad bara från Öland och Gotland. Mitt exemplar är insamlat bland *Hippophaë*. Arten uppfattas som i huvudsak kustbunden.

Trichina clavipes Meig. Tidigare nordligast uppgiven från Östergötland men förekommer relativt allmänt åtminstone till Hälsingland. Nya landskap: Boh. Fiskebäckskil, Östersida 30.VI.88 ♀ (Hans Strand Hansen); Upl. Börje, Hässelby 3.IX.62 ♀ (L. Hedström), Alunda, Nipparbol 15.VIII.83 ♀ (Sven Gerdin), Forsmark, Biotestsjön 18.VII.75 ♀ (Roland Lenneborg), Uppsala, Stadsskogen 26.VII.72 ♀ (cZU, kursinsamling); Vrm. Köla, Hugn 27.VII.76 ♀ (L. Hedström); Hls. Ovanåker 28.VII ♂, 2.VIII.69 ♂ (L. Hedström). Mina hanar är tagna på *Acer* och *Salix*,

honorna i fuktig fältskiiktsvegetation (*Filipendula ulmaria* och *Eleocharis palustris*).

Bicellaria austriaca Tuom. I Sverige endast uppgiven från Skåne men förekommer åtminstone norrut till Jämtland. I Norge är den nordligast känd från inre Hordaland. Från Finland är den ej tidigare rapporterad men föreligger från södra Tavastland, Kojjärvi 15.VI.64 ♀ (I. Petäjikkö). Nya landskap: Sm. Kävsjö 16.VII.66 ♀ (L. Hedström); Dr. Lima, Luttumyrens fäbod 12.VII.72 2♀, Transtrand, Storfjället 13.VII.72 ♂ (L. Hedström); Hls. Ovanåker, Råkatjärn 30.VII.69 2♀ (L. Hedström); Jmt. Åre, Ännsjön 3.VII.57 2♂ (L. Hedström). De flesta exemplaren är samlade på mossar eller fattigkärrlokaler.

Oropezella sphenoptera Lw Upl. Hållnäs, Fågelsundet VII.88 ♂ (Bo G. Svensson). Förut i landet endast känd från Skåne och Halland, en tydlig överallt mycket sällsynt art.

Diptera Atelestidae

Atelestus pulicarius Fall. Upl. Estuna, N. Malma 15.VII.84 ♀ (Hans Strand Hansen). En vida utbredd men sällan samlad liten art, i vårt land förut redovisad från Skåne, Småland och Gotland.

Landskapsfynd

Psocoptera (Spångberg 1878, 1880, Enderlein 1903, Tullgren 1909, 1922, Wahlgren 1915, Jansson 1925, Nyholm 1950, 1953 a—b, 1983, Lundblad 1954, 1955, Hedström 1983, 1985, 1988, Struwe 1988; numren inom parentes efter artnamnen refererar till föregående katalog, Nyolm 1953a): (Trogiiidae) 1. *Trogium pulsatorium* L. (50) Gotl (LH), Hlm (AB), Upl (cZL). — 2. *Cerobasis guestfalicus* Kolbe (51) Sk (cZL), (Öl, Gotl, Ög, Upl, Vrm). — 3. *Lepinotus inquilinus* Heyd. (52) Sk (cZL), (Gotl?). — 4. *L. patruelis* Pearm. (53) Sm (cZL), Sdm (LH), Upl (ML), Dr (BK), Vb (KL). — 5 *L. reticulatus* End. Upl (cZL). — (Psyllipsocidae). 6. *Dorypteryx domestica* Smith. Sdm (JA), Upl (LH, HW). — 7. *Psyllipsocus ramburi* Sel. Longch. (48) Sk (cZL), (Hlm), Upl (AW, cZU). — (Liposcelidae). 8. *Liposcelis bostrychophilus* Bad. Hls (OK). — 9. *L. keleri* Günth. Sm (RD). — 10. *L. liparus* Broadh. Upl (TrP). — 11. *L. silvarum* Kolbe (49 p.p.) (Öl, Upl?). Uppgiften "Upl" härrörande från Tullgren (1909) tarvar bekräftelse. — 12. *L. simulans* Broadh. Sk (cZL), Upl (cZU). — (Sphaeropsocidae) 13. *Badonnelia titei* Pearm. Upl (GE, LH). — (Epipsocidae) 14. *Epipsocus lucifugus* Ramb. (47) (Bl), Sm (RD), (Öl, Gotl, Upl). — (Caeciliidae) 15. *Caecilius atricornis* McLachl. (40) Sk (cZL), Sdm (LH), Upl (LH, cZL, cZU). — 16. *C. burmeisteri* Brauer (44) Sk (RD, BoS, RS, cZL), Sm (RD), (Öl), Gotl (LH), (Ög), Sdm (LH),

- Upl (LH, LR, cZU), (Lpl). — 17. *C. despaxi* Bad. (43) Sk (cZL), Sm (RD), (Öl), Upl (cZU), Ång (BG), Vb (AN), Lulpm (cZL). — 18. *C. flavidus* Steph. (38) Sk (BoS, TP, cZL), Sm (RD), Öl (LH), Gotl (LH), (Ög), Sdm (LH), Upl (LH, cZU), (Vstm), Vrm (IA), Dlr (LH), Jmt (IA), Ång (IA, BG), Vb (AN), Lulpm (cZL), Tlpm (LH). — 19. *C. fuscopterus* Latr. (37) Sk (cZL), Hall (cZL), Öl (LH), (Ög), Upl (cZU), (Vstm), Vrm (IA), (Dlr), Hls (LH), (Nb), Lulpm (cZL). — 20. *C. gynapterus* Tet. (39) Sk (cZL), (Bl), Sm (RD), (Öl), Sdm (IA, LH), Upl (LH, LR, cZU), (Dlr), Hls (LH), Ång (IA), Vb (AN), Lulpm (cZL). — 21. *C. piceus* Kolbe (41) (Sk, Öl, Ög), Upl (cZU), Vrm (LH), (Ång). — 22. *C. rhenanus* Tet. (42) Sk (LH, cZL), (Öl). — 23. *Enderleinella obsoleta* Steph. (45) Sk (FO, cZL), (Sm, Ög, Upl). — (Amphispocidae) 24. *Kolbea quisquiliarum* Bert. (46) Sk (BoS), (Öl), Hls (LH), Vb (AN), Lulpm (cZL). — (Stenopsocidae) 25. *Stenopsocus immaculatus* Steph. (34) Sk (BoS, cZL), (Bl), Hall (LH), (Sm), Öl (LH), (Ög, Sdm), Upl (cZU), (Vstm, Dlr, Ång, Nb). — 26. *S. lachlani* Kolbe (35) Sk (BoS, cZL), Sm (RD), Gotl (LH), Sdm (IA), Upl (cZU), (Dlr), Ång (BG), Vb (AN), Lulpm (cZL). — (*Stenopsocus stigmaticus* Imh. Labr. har i äldre litteratur omnämnts från Sverige, bl a av Spångberg (1880) men som görs troligt av Nyholm (1953a) rör det sig här antagligen om ett missförstånd.) — 27. *Graphosocus cruciatus* L. (36) Sk (BoS, cZL), (Bl), Hall (cZL), Sm (RD), (Öl, Gotl, Ög), Vg (DM), Sdm (LH), Upl (LH, RL, LR, HS, cZU), Lulpm (cZL). — (Elipsocidae) 28. *Elipsocus hyalinus* Steph. (19) Sk (RD, BoS), Hall (cZL), Öl (LH), (Ög, Vg, Dlr), Vb (AN). — 29. *E. mclachlani* Kimm. (18) Sk (cZL), (Sm, Öl), Gotl (LH), (Ög), Upl (LH, cZU), Hls (LH), Lulpm (cZL). — 30. *E. moebiusi* Tet. (17 p.p.?) Sm (RD), Öl (LH), Sdm (LH), Upl (LH, MI, cZU). — 31. *E. westwoodi* McLachl. (17) Sk (cZL), Öl (LH), Gotl (LH), (Ög), Sdm (LH), Upl (LH, cZU), (Vstm). — 32. *Hemineura dispar* Tet. (21) Öl (LH). — 33. *Cuneopalpus cyanops* Rost. (20) Sk (cZL), Hall (cZL), (Ög), Sdm (LH), Upl (cZU). — 34. *Pseudopsocus fusciceps* Rost. (23) (Gotl, Upl). — 35. *P. rostocki* Kolbe (22) (Öl, Gotl). — (Philotarsidae) 36. *Philotarsus picicornis* Steph. (16) Sk (cZL), Sm (RD), (Öl), Gotl (LH), (Ög), Sdm (LH), Upl (LH, HS, cZU), (Vstm, Dlr), Ång (BG), (Vb). — (Mesopsocidae) 37. *Mesopsocus immixtus* Steph. (14) Sk (RD, RS, cZL), Hall (LH, cZL), Öl (LH), Gotl (LH), (Dls). — 38. *M. laticeps* Kolbe (15) Gotl (LH), (Ög), Sdm (LH), Upl (LH, RL, LR, cZU), Ång (BG), Tullgren (1909) håller därtill för troligt att följande uppgifter, nominellt under följande art, egentligen hör hit: (Sk, Öl, Vstm). — 39. *M. unipunctatus* Müll. (13) Sk (cZL), Hall (cZL), Öl (LH), Gotl (LH), (Ög?), Sdm (LH), Upl (LH, RL, cZU), (Dlr), Ång (BG), Vb (AN), Lulpm (cZL). — (Reuterellidae) 40. *Reuterella helvimacula* End. (24) Sk (cZL), Sm (RD), (Öl, Ög, Sdm, Upl), Vrm (LH), Ång (BG), Lulpm (cZL). — (Trichopsocidae) 41. *Trichopsocus acuminatus* Bad. Sk (cZL), (Ög, Upl). — (Peripsocidae) 42. *Peripsocus alboguttatus* Dalm. (29) Sk (RD), (Bl), Sm (RD), (Öl, Ög), Upl (LH, cZU), (Vstm, Dlr). — 43. *P. didymus* Roesl. (27) (Sk), Sm (RD), Gotl (LH), Upl (LH, HS), Ång (BG). — 44. *P. parvulus* Kolbe (28) (Sk, Öl, Gotl, Upl). — 45. *P. phaeopterus* Steph. (26) Sk (BoS, cZL), (Sm), Öl (LH), Gotl (LH), (Ög), Sdm (LH), Upl (cZU), (Dlr), Ång (BG), Lulpm (cZL). — 46. *P. subfuscatus* Ramb. (30) Sk (BoS, cZL), Öl (LH), Ög (LH), Upl (LH, HS). — 47. *Ectopsocus briggsi* McLachl. Sk (cZL). — (Lachesilidae) 48. *Lachesilla pedicularia* L. (31) Sk (RD, XL, NR, BoS, RS, cZL), Sm (JB, RD, cZL), Öl (LH), Gotl (LH), (Ög), Sdm (LH), Upl (SG, LH), (Dlr), Vb (AN), (Nb, Lpl). — 49. *L. quercus* Kolbe (32–33) Sk (BoS, cZL), (Öl, Gotl, Ög?), Upl. *L. livida* End., som uppgivits från Ög och Upl (Tullgren 1909), antas vara synonym (Günther 1974, Meinander 1984). — (Psocidae) 50. *Amphigerontia bifasciata* Latr. (10) Sk (RD, LH, cZL), Hall (cZL), Sm (RD), (Öl), Sdm (LH), Upl (LH, cZU), Dlr (RD), Hls (LH), Jmt (KF), Ång (BG), Vb (AN). — 51. *A. contaminata* Steph. (9) Sk (LH, cZL), (Bl, Sm, Öl), Gotl (LH), (Ög), Upl (RL, cZU), (Vstm, Dlr, Ång, Vb, Nb). Det är mycket osäkert om alla här citerade litteraturuppgifter gäller denna art. — 52. *A. intermedia* Tet. (11) Öl (LH), (Ög). — 53. *Blaste conspurcata* Ramb. (12) (Sk, Hall?, Öl, Gotl, Upl), Vrm (LH), (Dlr). — (*B. quadrimaculata* Latr., som uppgivits från Sverige (Spångberg 1878, Tullgren 1909), förekommer troligen inte.) — 54. *Neopsocopsis hirticornis* Reut. Hls (LH), Lulpm (cZL). — 55. *Psococerasis gibbosa* Sulz. (1) Sk (LH, BoS, cZL), (Bl, Sm, Ög, Boh), Upl (cZU), (Vstm). — 56. *Metylophorus nebulosus* Steph. (2) Sk (BoS, cZL), (Bl), Sm (RD), Öl (LH), (Ög, Vg), Sdm (LH), Upl (LH, cZU), (Vstm), Vrm (LH), Ång (BG). — 57. *Loensia fasciata* Fabr. (6) Sk (BoS), (Bl), Hall (LH, cZL), (Sm), Öl (RD), (Gotl, Ög), Sdm (LH), Upl (LH, cZU). — 58. *L. pearmani* Kimm. (8) (Bl, Sdm), Upl (cZU), Hls (LH). — 59. *L. variegata* Latr. (7) Sk (cZL), (Bl, Sm, Öl), Gotl (LH), (Ög, Vg, NrK), Sdm (LH), Upl (LH, EO, cZU), (Vstm, Dlr). — 60. *Trichadenotecnum majus* Kolbe (5) Sk (BoS, cZL), Hall (LH), (Öl, Gotl, NrK, Sdm), Upl (SG, cZU), Vrm (IA), Hls (LH), Ång (BG), Vb (AN), Lulpm (cZL). — 61. *T. sexpunctatum* L. (4) Sk (cZL), (Bl?, Sm?), Öl (LH), Gotl (LH), (Ög?, NrK, Upl, Vstm, Dlr?), Hrj (PB), Ång (BG), (Vb?, Lpl?). Äldre här citerade litteraturuppgifter kan delvis avse föregående art, eftersom Spångberg (1878) bara anför den senare och Tullgren (1909) visserligen beaktade också *majus* men inte såg någon hållbar skillnad. — 62. *Hyalopsocus contrarius* Reut. Upl (cZU). — 63. *Psocus bipunctatus* L. (3) (Bl, Öl, Gotl, Boh, NrK, Upl). — (*Copostigma morio* Latr. nämns av Günther (1974) från Sverige, men ingen mer preciserad uppgift är mig bekant och jag utelämnar arten i avvaktan på bekräftelse.) — Följande ytterligare arter uppges från Finland (Meinander 1984): *Liposcelis entomophilus* End., *L. corrodens* Reut., *L. kidderi* Hag., *Elipsocus abdominalis* Reut. (i likhet med Günther (1974) ifrågasätter jag om detta är en självständig art skild från *E. mclachlani* Kimm.), *Trichadenotecnum germanicum* Roesl. och *T. incognitum* Roesl.
- Megaloptera** (numrering efter Tjeder 1940): 1. *Rephidia notala* Fabr. Vrm (SB).
- Neuroptera** (numrering efter Tjeder 1940): 15. *Hemero-bius nitidulus* Fabr. Vrm (SB). — 19. *H. humuli* L. Vrm (SB). — 22. *H. atrifrons* McLachl. Upl (IF). — 27. *Wesmaelius concinnus* Steph. Vrm (SB). — *W. mortoni* McLachl. Upl (IF). — *W. ravus* Withyc. Upl (IF). — 33. *Symphorobius fuscescens* Walk. Lulpm (cZL). — 46. *Chrysopa abbreviata* Curt. Vrm (SB). — 47. *C. septempunctata* Wesm. Vrm (SB). — 53. *Nineta flava* Scop. Vrm (SB). — 57. *Conioteryx tineiformis* Curt. Öl (NiR). — 65. *Helicoconis lutea* Wall. Lulpm (cZL).

Hymenoptera Chrysididae (numrering efter Erlandsson 1971): 2. *Omalus triangulifer* Abeil. Öl(BS), Vb(AN). — 7. *Elampus panzeri* Fabr. Upl(1F). — 12. *Hedychrum nobile* Scop. Uppgift "Dlr" utgår, beror av felbestämning (Hedström 1987). — 16. *Hedychridium cupreum* Dahlb. Vrm(SB), Ång(GN), Vb(GN). — 17. *H. ardens* Coq. Ög(BS), Boh(BS), Vrm(SB), Hls(GN), Ång(GN), Vb(GN). — 24. *Chrysura hirsuta* Gerst. Upl(GN, BS). — 26. *Chrysis succincta* L. Vstm(GN). — 27. *C. bicolor* Lep. Vstm(GN), Vb(GN). — 31. *C. insperata* Chev. Upl(BS). — 36. *C. mediata* Lins. Vb(RP). — 37. *C. fulgida* L. Vb(RP). — 39. *C. pseudobrevitarsis* Lins. Vstm(GN). — 42. *C. impressa* Schenck Ång(RP, BS), Vb(RP). — 43. *C. schencki* Lins. Vstm(GN). — 45. *C. angustula* Schenck Tlpm(BS). — 47. *C. longula* Abeil. Vstm(GN). — Några taxonomiska och nomenklatoriska ändringar att beakta i jämförelse med Erlandssons lista: *Cleptes* bildar underfamilj Cleptinae inom Chrysididae; 13. *Hedychrum niemelai* Lins.; 14. *H. rutilans* Dahlb.; 19. *Hedychridium coriaceum* Dahlb.; 20. *Hedychridium roseum* Rossi; 21. *Spinolia unicolor* Dahlb.; 22. *Spinolia neglecta* Shuck.; 23. *Chrysura dichroa* Dahlb.; 24. *Chrysura hirsuta* Gerst.; 25. *Chrysura radians* Harr.; 28. *Chrysis illigeri* Wesm.; 34. *C. ruddii* Shuck.; 36. *C. mediata* Lins.; 53. *Trichrysis cyanea* L.

Diptera Hybotidae Tachydromiinae (numrering efter Chvála 1975): 4. *Platypalpus ciliaris* Fall. Öl(LH), Upl(LH, RL, cZU). — 15. *P. albocapillatus* Fall. Öl(LH). — 18. *P. zetterstedti* Chv. Vrm(LH). — 28. *P. brachystylus* Bezzi Sdm(LH), Upl(LH, cZU). — 29. *luteicornis* Meig. Upl(HS), Vrm(LH). — 31. *P. tuomikoskii* Chv. Upl(RL). — 49. *P. agilis* Meig. Gotl(LH, NH). — 51. *P. nigrosetosus* Strobl Upl(cZU). — 52. *P. cothurnatus* Macq. Gotl(LH), Upl(HS). — 55. *P. annulatus* Fall. Upl(cZU). — 59. *P. infectus* Coll. Upl(TrP). — 65. *P. annulipes* Meig. Boh(HS). Pricken för Upl bör troligen utgå, två av Chvála studerade exemplar är felbestämda. — 66. *P. ecalceatus* Zett. Upl(RL, HS, cZU). — 67. *P. calceatus* Meig. Upl(LH, HS, cZU), Hls(LH). — 68. *P. stabilis* Coll. Upl(cZU). — 69. *P. pallidiventris* Meig. Upl(LH, HS, cZU). — 70. *P. longiseta* Zett. Upl(LH, RL, LR, cZU), Hls(LH). — 72. *P. albicornis* Zett. Upl(cZU). — 74. *P. pallidicornis* Coll. Öl(LH), Upl(cZU). — 75. *P. major* Zett. Gotl(LH). — 77. *P. candicans* Fall. Boh(MI), Upl(LH, cZU). — 78. *P. cursitans* Fabr. Boh(MI). — 79. *P. verralli* Coll. Boh(HS), Hls(LH). — 80. *P. brevicornis* Zett. Dlr(LH). — 86. *Tachypeza truncorum* Fall. Upl(SG). — 94. *Tachydromia connexa* Meig. Upl(LH). — 95. *T. morio* Zett. Jmt(LH). — 98. *T. aemula* Lw Upl(BS, HS, cZU). — 103. *Drapetis ephippiata* Fall. Upl(RL, LH, HS, cZU). — 104. *D. assimilis* Fall. Gotl(LH), Sdm(LH), Upl(cZU). — 106. *D. arcuata* Lw Sdm(LH), Hls(LH). — 107. *D. simulans* Coll. Hls(LH). — 108. *D. pusilla* Lw Sdm(LH), Upl(SG, RL, cZU). — 109. *D. exilis* Meig. Ög(LH). — 111. *D. parilis* Coll. Upl(SG). — 113. *Crossopalpus setiger* Lw Upl(RL). — 117. *C. curvinervis* Zett. Upl(cZU). — 126. *Stilpon graminum* Fall. Upl(LH, cZU).

Diptera Hybotidae Hybotinae + Ocydromiinae (numrering efter Chvála 1983): 1. *Hybos grossipes* L. Bl(LH), Boh(HS), Upl(LH, BS, cZU), Nb(LH). — 2. *H. culici-*

formis Fabr. Sdm(LH), Upl(RL, BS, cZU), Vstm(MI). — 3. *H. femoratus* Müll. Sdm(LH), Upl(BS, cZU). — 5. *Trichinomyia flavipes* Meig. Öl(LH), Sdm(LH), Hls(LH). — 7. *Trichina clavipes* Meig. Boh(HS), Upl(SG, LH, RL, cZU), Vrm(LH), Hls(LH). — 8. *T. bilobata* Coll. Boh(HS), Upl(RL), Dlr(LH). — 9. *T. elongata* Hal. Upl(RL), Hls(LH). — 11. *T. pallipes* Zett. Vrm(LH). — 12. *Bicellaria simplicipes* Zett. Upl(RL, BS). — 13. *B. austriaca* Tuom. Sm(LH), Dlr(LH), Hls(LH), Jmt(LH). — 15. *B. subpilosa* Coll. Upl(RL), Dlr(LH). — 17. *B. spuria* Fall. Vrm(LH), Hls(LH). — 19. *B. sulcata* Zett. Upl(RL, cZU). — 20. *B. vana* Coll. Upl(cZU). — 21. *B. intermedia* Lundb. Sdm(LH), Upl(SG, BS, cZU), Hls(LH). — 22. *B. nigra* Meig. Sdm(LH), Upl(SG, cZU). — 32. *Euthyneura myrtilli* Macq. Upl(AH, cZU), Dlr(LH). — 37. *Ocydromia glabricula* Fall. Öl(LH), Sdm(LH), Upl(LH, cZU). — 38. *O. melanopleura* Lw Upl(LH, cZU). — 39. *Leptopeza flavipes* Meig. Sdm(LH), Hls(LH). — 40. *L. borealis* Zett. Dlr(LH). — 42. *Oropezeia sphenoptera* Lw Upl(BS).

Diptera Atelestidae (nummer efter Chvála 1983): 43. *Atelestus pulicarius* Fall. Upl(HS).

Insamlare

IA = Ivar Arwidsson, JB = Johan Abenius, AB = Arvid Bergman (1923), JB = J.A.Z. Brundin, PB = Per Brinck, SB = Sven-Åke Berglund, RD = Roy Danielsson, GE = Gunnar Engström, IF = Ingemar Frycklund, KF = Kjell Fahlander (1964), BG = Bo Gullefors, SG = Sven Gerdin, LH = Lars Hedström, NH = Nils von Hofsten (1967), ÅH = Åke Holm (1989), MI = Mattias Idar (1983), BK = Birgitta Kvist, OK = Ove Kuttainen, KL = Klas Lejfelt, ML = M. Lanner, RL = Roland Lenneborg, XL = Ljungbeck (förnamn obekant), DM = Douglas Melin (1946), AN = Anders N. Nilsson, GN = Göran E. Nilsson, EO = Ernst Orstadius (1939), FO = Frej Ossiannilsson, RP = Roger Pettersson, TP = Thure Palm (1987), TrP = Tryggve Persson, LR = Lars-Olov Rosenström, NR = Nils Rydén (1961), NiR = Nils Ryrholm, BS = Bo G. Svensson, BoS = Bo W. Svensson, RS = Roland Sigvald, HS = Hans Strand Hansen, AW = Amy Wästfelt, HW = Helmut Wanderoy. För avlidna samlare är dödsår utsatta i den utsträckning jag hittat fram dem. Kodbeteckningar för offentliga samlingar (cZL = Zoologiska museet i Lund, cZU = Zoologiska museet i Uppsala) brukas i denna rapport enbart för material som inte tillskrivs namngiven samlare.

Litteratur

- Aspöck, H., Aspöck, U. & Hölzel, H. 1980. Die Neuropteren Europas. Eine zusammenfassende Darstellung der Systematik, Ökologie und Chorologie der Neuropteroidea (Megaloptera, Raphidioptera, Planipennia) Europas. Teil I 1—495, II 1—355. Krefeld.
- Chvála, M. 1975. The Tachydromiinae (Dipt. Empidoidea) of Fennoscandia and Denmark. — Fauna ent. Scand. 3: 1—336.
- 1983. The Empidoidea (Diptera) of Fennoscandia and Denmark. II. General Part. The Families Hybo-

- tidae, Atelestidae and Microphoridae. — Fauna ent. Scand. 12: 1—279.
- Enderlein, G. 1903. Zur Kenntnis europäischer Psociden. 3. Zur Psocidenfauna von Dänemark und Schweden. — Zool. Jb. Abt. f. Syst. 18: 380—381.
- Erlandsson, S. 1971. Catalogus Insectorum Sueciae. XIX. Hymenoptera: Aculeata (Cleptidae — Eumenidae). — Ent. Tidskr. 92: 87—94.
- Greve, L. 1978. Notes on *Wesmaelius ravus* (Withycombe, 1923) and *Wesmaelius mortoni* (McL., 1899) (Neuroptera, Planipennia) in Norway. — Norsk ent. Tidsskr. 25: 223—224.
- Günther, K. 1974. Staubläuse, Psocoptera. — Tierwelt Deutschlands 61: 1—314.
- Hedström, L. 1983. Bidrag till kunskapen om svenska Psocoptera. — Ent. Tidskr. 104: 83—86.
- 1985. Svenska insektfynd — rapport 1. — Ent. Tidskr. 106: 147—153.
- 1988. Svenska insektfynd — rapport 4. — Ent. Tidskr. 109: 139—149.
- Jansson, A. 1925. Die Insekten-, Myriopoden- und Isopodenfauna der Gotska Sandön. 1—182. Örebro.
- Lundblad, O. 1954. Studier över insektfaunan i Uppsala universitets naturpark vid Vårdsåtra. — K. Svenska VetenskAkad. Avh. Naturskydd. 8: 1—68.
- 1955. Studier över insektfaunan i Harparbol lund. — K. Svenska VetenskAkad. Avh. Naturskydd. 13: 1—132.
- Meinander, M. 1962. The Neuroptera and Mecoptera of Eastern Fennoscandia. — Fauna Fenn. 13: 1—96.
- 1963. Notes on Finnish Neuroptera and Mecoptera. — Notul. ent. 43: 160—164.
- 1984. Psocoptera. I Huldén: A check list of the Finnish insects. Small orders. — Notul. ent. 64: 12—13.
- Nyblom, O. 1958. *Boriomyia rava* Withyc. (Neur., Hemerobiidae) från Finland. — Notul. ent. 38: 94.
- Nyholm, T. 1950. Till kännedomen om den svenska copeognatfaunan. 1. Två för vår fauna nya arter av släktet *Peripsocus* Hagen. — Ent. Tidskr. 71: 194—198.
- 1953a. Zur Kenntnis der Copeognathenfauna Schwedens. 2. Die schwedischen Arten der Gattung *Trichadenotecnum* End. sensu Roesler. — Ark.Zool. Ser 2, 4(13): 297—302.
- 1953b. Zur Kenntnis der Copeognathenfauna Schwedens. 3. Verzeichnis der bisher in Schweden gefundenen Copeognathen. — Ent. Tidskr. 74: 108—115.
- 1983. Stövsländor på Ölands alvar. — Ent. Tidskr. 104: 96—100.
- Persson, T. & Lohm, U. 1977. Energetical significance of the annelids and arthropods in a Swedish grassland soil. — Ecol. Bull. (Stockholm) 23: 1—211.
- Spångberg, J. 1878. Psocina Sueciae et Fenniae. Öfversigt af Sveriges och Finlands Psociner. — Öfvers. VetenskAkad. Förh., Stockholm 2: 5—29.
- 1880. Sur quelques espèces européennes de la sous-famille des Psocines. — Ent. Tidskr. 1: 94—98.
- Struwe, I. 1988. Stövsländor från Brandalsund och Eskilstuna. — Graphosoma 3(2): 4—5 (stencil).
- Tjeder, B. 1940. Catalogus Insectorum Sueciae. I. Neuroptera et Mecoptera. — Opusc. ent. 5: 117—121.
- Tullgren, A. 1909. Bidrag till kännedom om Sveriges Copeognather. — Ark.Zool. 5(8): 1—15.
- 1922. *Lepinotus inquilinus* Heyd. funnen i Sverige. — Ent. Tidskr. 43: 71.
- Wahlgren, E. 1915. Det öländska alvarets djurvärld. I. — Ark. Zool. 9(19): 1—135.

Läckert om fjärilar

Whalley, P. 1989. *Fakta i närbild. Fjärilar*. Bonniers Juniorförlag AB, Stockholm. 64 s, 214 × 279 mm. ISBN 91-48-51646-5. Pris ca 150 SEK.

Fjärilar gör sig bra på bild, särskilt i färg. Det är pinsamt att ETs budget inte tillåter färgillustrationer, för när det gäller fjärilar är sådana ofta befo-gade, ja t o m nödvändiga. Istället finns chansen att frossa i dekorativa fjärilsbilder i en ny bok i se-rien Fakta i närbild. Här blandas bländande skön-heter från hela världen på uppslag efter uppslag. Fjärilarna har ordnats kring olika teman som skyddande likhet, kamouflage, flyttande fjärilar, dagflygande nattfjärilar etc, och alla bilder har in-formativa texter. Boken börjar med en karakteri-stik av fjärilar som insekter, och därefter beskrivs fjärilarnas utveckling från ägg till puppa på flera

uppslag. I slutet av boken får man veta hur man själv kan studera fjärilar på olika sätt, bl a genom uppfödning.

Boken tycks främst skriven för ungdom, och den populära formen tillsammans med det intres-seväckande innehållet kan kanske bidra till att rekrytera nya entomologer. En bra present alltså. Jag hade en del besvär med att para ihop rätt text med rätt bild ibland. Enligt baksidestexten är varje uppslag en bildberättelse som ger både detaljer-na, helheten och det historiska perspektivet. Då kan man ju förstå att det inte alltid är så lätt att hänga med. Boken utgavs först i Storbritannien 1988 under namnet *Butterfly & Moth*.

Anders Nilsson